

## Επανάληψη

Ως τα πλέον κεντρικά σημεία της διδακτέας ύλης της Βιολογίας Γ΄ Γυμνασίου, τη σχολική χρονιά 2020-2021, ώστε να εξασφαλίζεται η συνέχεια από τη Γ΄ Γυμνασίου στην Α΄ Λυκείου προσδιορίζονται τα επίπεδα οργάνωσης της ζωής, τα μόρια της ζωής, η κυτταρική οργάνωση (με αναφορές σε: πλασματική μεμβράνη, πυρήνα, κυτταρόπλασμα, ενδοπλασματικό δίκτυο αδρό και λείο, ριβοσώματα, σύμπλεγμα Golgi, λυσοσώματα, κεντοτόπια, μιτοχόνδρια), οι διαφορές στην δομή και την οργάνωση μεταξύ των κυττάρων, ευκαρυωτικών- προκαρυωτικών, φυτικών- ζωικών καθώς και η γενική εικόνα των σχετικών διαδικασιών με τη διατήρηση και συνέχιση της ζωής και το κεντρικό δόγμα της Βιολογίας.

Έχει ιδιαίτερη σημασία κατά τη διαπραγμάτευση των εννοιών, φαινομένων και διαδικασιών στη Βιολογία Α΄ Λυκείου, να παρέχεται επαρκής χρόνος στους μαθητές/τριες και να αντιμετωπίζονται τυχόν γνωστικές ελλείψεις τόσο από τη σχολική χρονιά 2020-2021 (οι μαθητές και οι μαθήτριες φοιτούσαν στην Γ΄ Γυμνασίου) όσο και στη σχολική χρονιά 2019-2020 (οι μαθητές και οι μαθήτριες φοιτούσαν στη Β΄ Γυμνασίου), χρονιές που χαρακτηρίστηκαν από τις ιδιαίτερες συνθήκες της επιδημικής κρίσης COVID-19. Επί παραδείγματι, για τους μαθητές και τις μαθήτριες που τη σχολική χρονιά 2021- 2022 φοιτούν στη Α΄ Λυκείου και τη σχολική χρονιά 2019-2020 φοιτούσαν στη Β΄ Γυμνασίου, θα ήταν χρήσιμη η διερεύνηση πιθανών γνωστικών κενών σχετικά με τις ασθένειες, τη συσχέτιση μεταδιδόμενων ασθενειών με τους παθογόνους μικροοργανισμούς, τους τρόπους μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών, αμυντικούς μηχανισμούς του ανθρώπινου οργανισμού, τον ρόλο των αντισωμάτων, την χρησιμότητα των εμβολίων και των ορών, έννοιες και διαδικασίες που είναι απαραίτητες για την κατανόηση όσων πραγματεύεται η Βιολογία Α΄ Λυκείου, ώστε να διασφαλίζεται παράλληλα με τη συνέχεια μεταξύ των τάξεων και των βαθμίδων, ο βιολογικός εγγραμματισμός. Παρεμβάσεις στις οποίες συνδέονται οι γνώσεις προηγούμενων τάξεων με έννοιες και διαδικασίες που αποτελούν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της Βιολογίας Α΄ Λυκείου, προτείνεται να γίνουν στην αρχή του σχολικού έτους. Μπορούν ωστόσο, να γίνονται κατά την κρίση του διδάσκοντα και σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

## ΒΙΟΛΟΓΙΑ Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Θα διδαχθεί το βιβλίο «ΒΙΟΛΟΓΙΑ» της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου των Καστορίνη Α., Κωστάκη - Αποστολοπούλου Μ., Μπαρώννα – Μάμαλη Φ., Περάκη Β., Πιαλόγλου Π., 2017.

Τα κεφάλαια προτείνεται να διδαχθούν με την ακόλουθη σειρά: 1, 3, 9, 12.

Ενότητα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Ώρες
<b>Κεφάλαιο: 1 Από το κύτταρο στον οργανισμό (4 ώρες)</b>		
<b>Κύτταρα και ιστοί</b>	<u>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</u> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Αναγνωρίζουν την ετερογένεια των κυττάρων που δομούν τον ανθρώπινο οργανισμό και να συσχετίζουν τη δομή των κυττάρων με τη λειτουργία που επιτελούν.</li><li>2. Κατανοούν την έννοια της διαφοροποίησης και να την ορίζουν.</li><li>3. Δίνουν τον ορισμό του ιστού και να κατανοούν ότι ένα ιστός δομείται από κύτταρα και μεσοκυττάρια ουσία.</li><li>4. Διακρίνουν και να περιγράφουν τα είδη των ιστών (επιθηλιακός,</li></ol>	<b>2</b>

	<p>ερειστικός, μυϊκός, νευρικός)- Εργαστηριακή άσκηση.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>5. Συσχετίζουν τα είδη των ιστών με τις λειτουργίες που επιτελούν.</li> <li>6. Ορίζουν τον αδένα και να διακρίνουν τους αδένες σε ενδοκρινείς, εξωκρινείς και μεικτούς.</li> <li>7. Κατανοούν την ετερογένεια του ερειστικού ιστού.</li> <li>8. Διακρίνουν τον ερειστικό ιστό σε συνδετικό, χαλαρό και πυκνό, χόνδρινο και οστίτη. Να περιγράφουν σε αδρές γραμμές τη δομή κάθε ιστού αναφέροντας τα κύτταρα και την μεσοκυττάρια ουσία που τα δομεί και να συνδέουν τη δομή με τη λειτουργία τους.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση του ψηφιακού υλικού :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Τα κύτταρα του αίματος: μορφή και λειτουργία <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1284?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1284?locale=el</a></li> <li>➤ Κατηγορίες ζωικών ιστών <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3085?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3085?locale=el</a></li> </ul> <p><b>Εργαστηριακές ασκήσεις:</b> Μικροσκοπική παρατήρηση κυττάρων – ιστών (Παρατήρηση μόνιμων παρασκευασμάτων- εξοικείωση με την χρήση του μικροσκοπίου)</p> <p><b>Συνθετικές εργασίες :</b> Οι μαθητές/ μαθήτριες προτείνεται να εργαστούν ομαδικά με σκοπό να ταξινομήσουν και να οργανώσουν σε πίνακα τα είδη των ιστών όπου να συνδέεται η δομή (κύτταρα, μεσοκυττάρια ουσία) με τη λειτουργία τους. Στον πίνακα μπορεί να προστεθεί εικαστική απεικόνιση κάθε είδους ιστού.</p>	
<p><b>Όργανα και συστήματα οργάνων</b></p>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Κατανοούν ότι κάθε όργανο του ανθρώπινου οργανισμού επιτελεί μια συγκεκριμένη λειτουργία και αποτελείται από διαφορετικούς ιστούς.</li> <li>2. Κατανοούν ότι ένα σύστημα οργάνων αποτελείται από όργανα που συνεργάζονται μεταξύ τους για την πραγματοποίηση μιας λειτουργίας.</li> <li>3. Συσχετίζουν τα συστήματα οργάνων με τις λειτουργίες που επιτελούν.</li> <li>4. Ονομάζουν τα διαφορετικά επίπεδα στα οποία οργανώνεται η ζωή από το κύτταρο μέχρι τον ανθρώπινο οργανισμό.</li> <li>5. Αναγνωρίζουν το νευρικό σύστημα και το σύστημα ενδοκρινών αδένων ως τα συστήματα που ρυθμίζουν και συντονίζουν τις λειτουργίες του ανθρώπινου οργανισμού.</li> </ol>	<p><b>2</b></p>
<p><b>Κεφάλαιο 3 Κυκλοφορικό Σύστημα (15 ώρες)</b></p>		
<p><b>Καρδιά</b></p>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ονομάζουν τα όργανα του κυκλοφορικού συστήματος του ανθρώπου.</li> <li>2. Περιγράφουν τη δομή της καρδιάς.</li> <li>3. Περιγράφουν τη ροή του αίματος στη καρδιά και να αναγνωρίζουν την αξία των βαλβίδων.</li> <li>4. Εξηγούν πού οφείλονται οι παλμοί της καρδιάς και να κατανοούν πότε η καρδιά αναγκάζεται να ρυθμίσει (αυξήσει ή και να μειώσει) τον ρυθμό λειτουργίας της.</li> </ol>	<p><b>2</b></p>

	<p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ο καρδιακός παλμός</li> </ul> <p><a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4127?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4127?locale=el</a></p>	
<b>Αιμοφόρα αγγεία</b>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Διακρίνουν τα αγγεία σε: αρτηρίες, αρτηρίδια, φλέβες, φλεβίδια και τριχοειδή.</li> <li>2. Περιγράφουν τη δομή των αγγείων: αρτηρίες, φλέβες και τριχοειδή και να κατανοούν τον ρόλο τους.</li> <li>3. Κατανοούν τι είναι σφυγμός και να συσχετίζουν τους σφυγμούς των αρτηριών με τους παλμούς της καρδιάς (Εργαστηριακή άσκηση).</li> <li>4. Εξηγούν το ρόλο των τριχοειδών στην ανταλλαγή ουσιών και αερίων μεταξύ του αίματος και των ιστών.</li> <li>5. Εξηγούν τι σημαίνει «πίεση του αίματος», «αρτηριακή υπέρταση» και «αρτηριακή υπόταση».</li> <li>6. Κατανοούν ότι η αρτηριακή πίεση μεταβάλλεται, να εξηγούν παράγοντες που την επηρεάζουν και να συσχετίζουν την υπέρταση με κινδύνους που αφορούν την λειτουργία της καρδιάς, του εγκεφάλου και των νεφρών.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Συνθετικές εργασίες:</b></p> <p>Οι μαθητές/ μαθήτριες προτείνεται να εργαστούν σε ομάδες και να προσεγγίσουν ασθένειες (συμπτώματα, διάγνωση, θεραπεία, πρόληψη) του κυκλοφορικού συστήματος (της καρδιάς και των αγγείων). Οι ασθένειες του κυκλοφορικού συστήματος προτείνεται να συσχετιστούν με περιβαλλοντικούς παράγοντες και με τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Οι μαθητές/ μαθήτριες μπορούν να κάνουν έρευνα βιβλιογραφική αλλά και μια μικρή συνέντευξη σε ιατρό που η ειδικότητά του άπτεται της ασθένειας που ερευνούν. Τα αποτελέσματά τους να παρουσιαστούν στην ολομέλεια.</p> <p><b>Εργαστηριακή άσκηση:</b></p> <p>Μέτρηση του σφυγμού (Εργαστηριακή άσκηση 6, Οδηγού Εργαστηριακών ασκήσεων Βιολογίας Α΄ Λυκείου)</p>	<b>3</b>
<b>Η κυκλοφορία του αίματος</b>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Περιγράφουν τη μικρή και τη μεγάλη κυκλοφορία του αίματος.</li> <li>2. Εξηγούν γιατί η αορτή μεταφέρει αίμα πλούσιο σε οξυγόνο και η πνευμονική αρτηρία, αν και αρτηρία, μεταφέρει αίμα πλούσιο σε διοξείδιο του άνθρακα</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Η κυκλοφορία του αίματος</li> </ul> <p><a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4937?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4937?locale=el</a></p>	<b>3</b>
<b>Αίμα</b>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p>	<b>7</b>

	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Εξηγούν το ρόλο και τις λειτουργίες του αίματος.</li> <li>2. Περιγράφουν τη σύνθεση του αίματος: ερυθρά αιμοσφαίρια, λευκά αιμοσφαίρια, αιμοπετάλια και πλάσμα.</li> <li>3. Περιγράφουν τις προσαρμογές των ερυθρών αιμοσφαιρίων για την μεταφορά του οξυγόνου (σχήμα ερυθρού, παρουσία και δομή της αιμοσφαιρίνης).</li> <li>4. Συσχετίζουν τη δράση των λευκοκύτταρων (βασεόφιλα, ηωσινόφιλα, ουδετερόφιλα, μακροφάγα) με την άμυνα του οργανισμού και τη φαγοκυττάρωση.</li> <li>5. Συσχετίζουν μια ομάδα λευκοκυττάρων, που ανήκουν στα λεμφοκύτταρα, τα Β- λεμφοκύτταρα με την παραγωγή αντισωμάτων.</li> <li>6. Γνωρίζουν ότι τα αιμοπετάλια εμπλέκονται στη διαδικασία της πήξης του αίματος την οποία να περιγράφουν σε αδρές γραμμές.</li> <li>7. Να κατανοούν ότι το πλάσμα περιέχει ανόργανες και οργανικές ουσίες (μεταξύ των οποίων και πρωτεΐνες), χρήσιμες και άχρηστες.</li> <li>8. Κατανοούν και να περιγράφουν πώς προσδιορίζονται οι ομάδες αίματος (ABO και Rh +/-)</li> <li>9. Εξηγούν τι σημαίνει ο όρος αναιμία και να προσδιορίζουν αίτια που μπορούν να οδηγήσουν σε αυτήν.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Τα κύτταρα του αίματος: μορφή και λειτουργία <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1284?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1284?locale=el</a></li> <li>• «Φυγοκέντριση δείγματος αίματος» <a href="http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-1520">http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-1520</a></li> <li>• «Πώς ο οργανισμός αναπληρώνει το αίμα;» Κέντρο αίματος- Υπουργείο Υγείας <a href="http://www.aimodosia.gov.cy/moh/blood/blood.nsf/page24_gr/page24_gr?OpenDocument">http://www.aimodosia.gov.cy/moh/blood/blood.nsf/page24_gr/page24_gr?OpenDocument</a></li> </ul> <p><b>Εργαστηριακή άσκηση:</b> Παρατήρηση κυττάρων αίματος από έτοιμο παρασκεύασμα (Άσκηση: 7 Οδηγού Εργαστηριακών Ασκήσεων, Βιολογίας Α΄ Λυκείου)</p> <p><b>Συνθετικές εργασίες:</b> Οι μαθητές/ μαθήτριες προτείνεται να εργαστούν σε μικρές ομάδες και να μελετήσουν μια γενική εξέταση αίματος και τις πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν από αυτή. Στην έρευνα τους μπορούν να πάρουν μια μικρή συνέντευξη από τον παιδίατρό τους/ οικογενειακό ιατρό και τα αποτελέσματά τους να παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης.</p>	
<b>Κεφάλαιο: 9 Νευρικό Σύστημα (14 ώρες)</b>		
<b>Δομή και λειτουργία νευρικών κυττάρων</b>	<b>Η διδασκαλία των εννοιών: «Δυναμικό ηρεμίας» και «Νευρική ώση» να γίνει από το κείμενο των προσαρτήσεων.</b>	<b>3</b>

	<p><b><u>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Εξηγούν τις λειτουργίες του νευρικού συστήματος.</li> <li>2. Διακρίνουν το νευρικό σύστημα σε Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) και Περιφερικό Νευρικό Σύστημα (ΠΝΣ) και να ονομάζουν τα όργανα που δομούν το Νευρικό Σύστημα.</li> <li>3. Να ονομάζουν τα κύτταρα που δομούν το Νευρικό Σύστημα.</li> <li>4. Περιγράφουν τη δομή ενός νευρώνα και να εξηγούν τη λειτουργία των δενδριτών και του νευράξονα.</li> <li>5. Διακρίνουν τους νευρώνες σε αισθητικούς, κινητικούς και ενδιάμεσους.</li> <li>6. Εξηγούν τις λειτουργίες των νευρογλοιακών κυττάρων.</li> </ol> <p><b><u>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u></b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Νευρώνες, Νευρογλοιακά κύτταρα, άσκηση αντιστοίχισης <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6661?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6661?locale=el</a></li> <li>• Ηλεκτροεγεφαλογράφημα και εγκεφαλικά κύμματα: <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/11359?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/11359?locale=el</a></li> <li>• Νευρώνες, Νευρογλοιακά κύτταρα, Νευρική σύναψη, άσκηση αντιστοίχισης <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6661?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6661?locale=el</a></li> <li>• Νευρική ώση, άσκηση πολλαπλής επιλογής <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6662?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6662?locale=el</a></li> </ul>	
<p><b>Περιφερικό Νευρικό Σύστημα</b></p>	<p><b><u>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Δίνουν τον ορισμό του «νεύρου» και να διακρίνουν τα νεύρα σε αισθητικά, κινητικά και μεικτά.</li> <li>2. Εξηγούν τι είναι γάγγλιο και να διακρίνουν τα νεύρα σε εγκεφαλικά και νωτιαία.</li> <li>3. Δίνουν τον ορισμό της νευρικής οδού.</li> <li>4. Κατανοούν και να εξηγούν το ρόλο του αντανακλαστικού τόξου.</li> <li>5. Περιγράφουν τη δομή (τμήματα) και τη λειτουργία απλών αντανακλαστικών μηχανισμών.</li> </ol> <p><b><u>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u></b></p> <p><b>Εργαστηριακή άσκηση:</b> Μικροσκοπική παρατήρηση τομής ανθρώπινου νεύρου στην οποία διακρίνεται η λευκή ουσία και τομής ανθρώπινου εγκεφαλικού φλοιού στην οποία διακρίνεται η φαιά ουσία. (Μικροσκοπική παρατήρηση μόνιμων παρασκευασμάτων)</p>	<p><b>3</b></p>
<p><b>Κεντρικό Νευρικό Σύστημα</b></p>	<p><b><u>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ονομάζουν τα όργανα που αποτελούν το Κεντρικό Νευρικό Σύστημα.</li> <li>2. Εξηγούν το ρόλο των μηνίγγων και του εγκεφαλονωτιαίου υγρού στην εύρυθμη λειτουργία του ΚΝΣ.</li> <li>3. Περιγράφουν τη δομή του Νωτιαίου Μυελού ονομάζοντας τη φαιά και τη λευκή ουσία.</li> <li>4. Εξηγούν τις λειτουργίες του Νωτιαίου Μυελού.</li> <li>5. Εξηγούν τις λειτουργίες του εγκεφάλου.</li> <li>6. Περιγράφουν τον εγκέφαλο του ανθρώπου ονομάζοντας το στέλεχος, την παρεγκεφαλίδα, τα εγκεφαλικά ημισφαίρια, τους λοβούς, τις έλικες, τις αύλακες, την επιμήκη σχισμή, τον φλοιό των ημισφαιρίων,</li> </ol>	<p><b>5</b></p>

	<p>αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητά του εγκεφάλου και συνδέοντας κάθε ένα από τα προαναφερθέντα τμήματα του εγκεφάλου με τις βασικές του λειτουργίες.</p> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Κεντρικό Νευρικό Σύστημα, εννοιολογικός χάρτης</li> </ul> <p><a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3154?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3154?locale=el</a></p> <p><b>Συνθετικές εργασίες:</b> Οι μαθητές/ μαθήτριες προτείνεται να εργαστούν σε ομάδες με σκοπό την προσέγγιση θεμάτων που σχετίζονται με παράγοντες που επιδρούν στην υγεία του Νευρικού Συστήματος (ύπνος, ουσίες, νευροεκφυλιστικές ασθένειες) και τις επιπτώσεις τους σε αυτό. Οι εργασίες τους να παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης τους.</p>	
<b>Αυτόνομο Νευρικό Σύστημα</b>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Διακρίνουν το ΑΝΣ σε συμπαθητικό και παρασυμπαθητικό.</li> <li>2. Εξηγούν τη δράση του συμπαθητικού και του παρασυμπαθητικού νευρικού συστήματος.</li> <li>3. Αναγνωρίζουν τη δράση του Αυτόνομου Νευρικού Συστήματος στην εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Λειτουργίες Αυτόνομου Νευρικού Συστήματος, άσκηση αξιολόγησης κουίζ</li> </ul> <p><a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1286?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1286?locale=el</a></p>	<b>3</b>
<b>Κεφάλαιο 12 Αναπαραγωγή – Ανάπτυξη (15 ώρες)</b>		
<b>Δομή και Λειτουργία αναπαραγωγικού συστήματος</b>	<p><b>Η διδασκαλία του Εμμηνορρυσιακού κύκλου να γίνει από το κείμενο των προσαρτήσεων.</b></p> <p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Περιγράψουν τη δομή και λειτουργία του ανδρικού και του γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος.</li> <li>2. Διακρίνουν τη δομή και το ρόλο του ωαρίου και σπερματοζωαρίου.</li> <li>3. Εξηγούν τον ρόλο της τεστοστερόνης και των οιστρογόνων στην ανάπτυξη και λειτουργίες των πρωτογενών και δευτερευόντων χαρακτηριστικών του ανδρικού και γυναικείου φύλου αντίστοιχα.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Εργαστηριακή άσκηση :</b> Παρατήρηση τομής όρχεως και ωοθήκης (Μικροσκοπική παρατήρηση μόνιμων παρασκευασμάτων, πρόκειται για την άσκηση 13 του οδηγού εργαστηριακών ασκήσεων Βιολογίας Α΄ Λυκείου)</p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Η πορεία του ωαρίου</li> </ul> <p><a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4865?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4865?locale=el</a></p>	<b>4</b>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ο έμμηνος κύκλος</li> </ul> <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/609?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/609?locale=el</a>	
<p>Από τη μείωση στη γονιμοποίηση</p>	<p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Περιγράψουν τη διαδικασία της γονιμοποίησης.</li> <li>2. Ονομάζουν τον ωαγωγό ως το όργανο όπου φυσιολογικά συμβαίνει η γονιμοποίηση.</li> <li>3. Εξηγούν τη δημιουργία του ζυγωτού.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Η πορεία του ωαρίου</li> </ul> <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4865?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4865?locale=el</a> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Γονιμοποίηση ωαρίου</li> </ul> <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1303?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1303?locale=el</a> <p><b>Εργαστηριακή άσκηση :</b> Μικροσκοπική παρατήρηση σπερματοζωαρίων, ωαρίου θηλαστικού – γάτας, ωοθηλακίου θηλαστικού- γάτας. (Μικροσκοπική παρατήρηση μόνιμων παρασκευασμάτων)</p>	<p>3</p>
<p>Ανάπτυξη του εμβρύου- Τοκετός</p>	<p><b>Να διδαχθεί όλη η ενότητα εκτός των παραγράφων:</b></p> <p><b>«Αυλάκωση»</b> <b>«Εμφύτευση»</b> <b>«Σχηματισμός πλακούντα»</b></p> <p><b>Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται να:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Διακρίνουν τα δίδυμα σε μονοζυγωτικά και διζυγωτικά.</li> <li>2. Εξηγούν την ομοιότητα που έχουν μεταξύ τους τα μονοζυγωτικά δίδυμα.</li> <li>3. Ονομάζουν παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία μητέρας και εμβρύου και να εξηγούν, σε αδρές γραμμές, τον μηχανισμό με τον οποίο δρουν.</li> <li>4. Εξηγούν τον μηχανισμό που επάγεται ο θηλασμός αμέσως μετά τον τοκετό ονομάζοντας τις ορμόνες προλακτίνη και ωκυτοκίνη.</li> <li>5. Αναγνωρίζουν τη μαστογραφία και το τεστ Παπανικολάου ως μέσα πρόληψης εμφάνισης ασθενειών που απευθύνονται στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού.</li> <li>6. Περιγράφουν και εξηγούν στάσεις και συμπεριφορές που σχετίζονται με την εύρυθμη λειτουργία του αντρικού και γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος και την προαγωγή της Υγείας.</li> <li>7. Διακρίνουν την αντισύλληψη από την πρόληψη σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών (ΣΜΝ).</li> <li>8. Ονομάζουν μεθόδους αντισύλληψης και πρόληψης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων προσδιορίζοντας τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματά τους χρησιμοποιώντας ως πηγή το σχολικό εγχειρίδιο.</li> </ol> <p><b>Ενδεικτικές δραστηριότητες:</b></p> <p><b>Αξιοποίηση ψηφιακού υλικού:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Υπερηχογράφημα εμβρύου</li> </ul> <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6326?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6326?locale=el</a>	<p>8</p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Οι φάσεις της εγκυμοσύνης <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4890?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4890?locale=el</a></li> <li>• Βλαστοκύτταρα- Σχηματισμός και χαρακτηριστικά <a href="http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/548?locale=el">http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/548?locale=el</a></li> </ul> <p><b>Συνθετικές εργασίες</b></p> <p>A. Προτείνεται η πραγματοποίηση μικρών συνθετικών εργασιών από ομάδες μαθητών/ μαθητριών και παρουσίαση στην ολομέλεια με θέματα που σχετίζονται με την εύρυθμη λειτουργία του αναπαραγωγικού συστήματος (σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, καρκίνος του μαστού, στειρότητα, εξωσωματική γονιμοποίηση). Οι μαθητές/ μαθήτριες μπορούν να κάνουν βιβλιογραφική έρευνα και συνέντευξη από ιατρό του οποίου η ειδικότητα άπτεται των θεμάτων που προσεγγίζουν. Τα αποτελέσματά τους να παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης.</p> <p>B. Ιστορική αναδρομή: Η συμβολή του ιατρού Γεωργίου Παπανικολάου στην πρόληψη του καρκίνου τραχήλου της μήτρας,</p> <p>Γ. Συνθέσουν έναν πίνακα στον οποίο να συγκεντρώνονται σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, τα συμπτώματά τους, ο μικροοργανισμός στον οποίο οφείλεται κάθε ένα από αυτά, τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης. Ο πίνακας μπορεί να συντεθεί με συλλογή, ταξινόμηση και οργάνωση δεδομένων του σχολικού εγχειριδίου.</p>	
	Σύνολο	48

### Προσάρτηση κειμένων

#### 1. Δυναμικό ηρεμίας – νευρική ώση

Χημικά, ηλεκτρικά, μηχανικά, θερμικά, κ.ά. ερεθίσματα μπορούν να προκαλέσουν τη δημιουργία νευρικής ώσης, δηλαδή τη δημιουργία ενός κύματος ηλεκτρικής δραστηριότητας, που παράγεται στη μεμβράνη του νευρώνα και διαδίδεται κατά μήκος του.

Όταν ένας νευρώνας βρίσκεται σε ηρεμία, δεν δέχεται δηλαδή ερεθίσματα ή δέχεται αλλά η έντασή τους είναι μικρότερη από κάποια οριακή τιμή ανάμεσα στην εξωτερική και την εσωτερική επιφάνεια της κυτταρικής του μεμβράνης υπάρχει διαφορά δυναμικού. Στην εξωτερική επιφάνεια της μεμβράνης υπάρχει υψηλή συγκέντρωση ιόντων νατρίου, ενώ στην εσωτερική επιφάνεια υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση ιόντων καλίου και αρνητικών ιόντων. Όταν ένας νευρώνας δεχτεί σε κάποιο σημείο της μεμβράνης του ερέθισμα με ένταση μεγαλύτερη από μια συγκεκριμένη τιμή, τότε στο σημείο αυτό αυξάνεται για 1 msec η διαπερατότητα της μεμβράνης σε ιόντα νατρίου. Τα ιόντα νατρίου εισρέουν μαζικά στο κύτταρο και η εσωτερική μεμβράνη φορτίζεται θετικά σε σχέση με την εξωτερική. Οι σύντομες μεταβολές στο δυναμικό της μεμβράνης προκαλούν αντίστοιχες αλλαγές σε γειτονικές περιοχές της μεμβράνης.

(<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6662?locale=el>)



## 2. Εμμηνορυσιακός κύκλος

Από την ωρίμανση ενός ωαρίου μέχρι την ωρίμανση του επόμενου, σε περίπτωση που δεν συμβεί γονιμοποίηση, συμπληρώνεται ένας κύκλος που ονομάζεται έμμηνος κύκλος. Ο κύκλος αυτός διαρκεί περίπου 28 ημέρες. Οι επιστήμονες θεωρούν ως 1<sup>η</sup> ημέρα του κύκλου την ημέρα έναρξης της έμμηνης ρύσης (περιόδου).

1<sup>η</sup> – 5<sup>η</sup> ημέρα: Το ωάριο που δεν έχει γονιμοποιηθεί αποβάλλεται μαζί με βλέννα, αίμα και κυτταρικά υπολείμματα μέσω του κόλπου.

6<sup>η</sup> – 13<sup>η</sup> ημέρα: Ένα ωάριο ωριμάζει σε μία από τις δύο ωοθήκες. Το ενδομήτριο γίνεται παχύτερο. Ετοιμάζεται να δεχτεί το έμβρυο και να βοηθήσει στην ανάπτυξή του, σε περίπτωση που το ωάριο γονιμοποιηθεί.

14<sup>η</sup> ημέρα: Το ωάριο ελευθερώνεται στη σάλπιγγα (ωορρηξία) και ξεκινάει το ταξίδι του με προορισμό τη μήτρα. Η γονιμοποίησή του μπορεί να γίνει μόνο το χρονικό διάστημα που βρίσκεται στη σάλπιγγα.

15<sup>η</sup> – 28<sup>η</sup> ημέρα: Αν το ωάριο γονιμοποιηθεί, το ζυγωτό αρχίζει να διαιρείται καθώς κινείται προς τη μήτρα. Όταν φτάσει στη μήτρα, το έμβρυο εμφυτεύεται στο ενδομήτριο. Αν το ωάριο δεν γονιμοποιηθεί, θα αρχίσει ένας νέος έμμηνος κύκλος.

(Από το βιβλίο Βιολογία Α' Γυμνασίου, Ε. Μαυρικάκη, Μ. Γκούβρα, Α. Καμπούρη)